

Ljud veseli se krog spreha,
Kakor bil bi v sredi raja;
Glasi krič se vmes vzdiguje,

Mesto celo napolnuje:
Živi, svetli cesar! živi!
Svetla cesarica, živi!

Svést si resnice v dobrovoljki že opévane: „Res da čerka le mori,
— Da le duh duha živi; — Kot telo pa duši služi, — Tak se čerka z duhom druží;“ — spusti vendar Znojemski, sam že dokaj dober pesnik ter slovničar, v Koledarčku Bleiweisovem l. 1856 naslednja dva seršena:

Nekterim pesnikom!

Mislil bi, ptičice,
Ktere med nami
Koli glasijo se,
Slavčki so sami.

Graja pa naj na to
Reč se ji mala,
Precej serdito bo
V sprot začverčala.

Smeja se kakor med
Sebi mnogtera;
Da ji nihče ni spred,
Njena je vera.

Ptičice! s tem gubi
Slava se vaša;
Slavček, se meni zdi,
Tak se na zglaša.

Slovničarjem!

To se mi čudno zdi:
Čerkice se derži
Vsak iz vse moči;
Kakor da čerkica
Bila modrost bi vsa,
Bila bi sreča vsa.

Dopisi in novice.

Razpravna pitanja za II. obću hrv. učit. skupštinu.

I. Kako bi se imala urediti učiteljišta, da mogu zadovoljavati duhu vremena i potrebam dobro uređjene pučke škole?

Izjestitelj: Stjepan Basariček, učitelj u Virovitici.

II. Kako da se dalnje obrazovanje pučkih učitelja promiče i unapređjuje.

Izjestitelj: Sebald Cihlař, učitelj u Kraljevići.

III. Da gradjanske škole svojoj uzvišenoj zadaći (nalogi) zadovolje i pravi ugled u narodu steku: što je nužno u tom pogledu učiniti?

Izjestitelj: Pododbor petrovaradinski.

IV. Što da za uzdržanje dobre discipline čini: škola, dom i država?

Izjestitelj: Pododbor gradiški.

V. Kako treba urediti pučku gospodarsku obuku i pokusne gospodarske vrtove, uzevši u obzir opetovne pučke škole?

Izješćuje kr. gospodarsko-šumarski zavod u Križevcih.

Predavanje:

I. Petar Preradović i njegova pjesnička djela s-gledišta pedagogijskoga. Od Stjepana Basarička, učitelja iz Virovitice.

2. Kako si mogu lako i bez velika troška pučki učitelji sami sastaviti za zornu obuku (nazoren nauk) potrebne muzeje domaćih prirodnina i najpotrebnejih tehnologijskih stvari? Od Ljudevita Modca, učitelja na viš. djev. učioni u Zagrebu.

3. O praktičnoj uporabi zabavišnih učila i poslova. Predavanje za hrvatske učiteljice od Marije Žitkovićeve, učiteljice u Liesingu kod Beča.

4. O gimnastici u pučkoj školi. Predavati će Löffler, profesor na vel. realci u Rakovcu.

5. Razvitak genitiva višebroja kod samostavnika i ondošaji višebrojnih oblika 3. 6. i 7. padeža na i ma, a ma prema onim na em, h. i. Razpravljati će A. Pechan, učitelj na učiteljsku petrinjskom.

6. Naroduje školstvo i 19. vjek u obće, a napose kod nas Hrvata. Najznatnije zaprieke povoljnomu razvitku narodnjega školstva u obće, a napose u Hrvatskoj. Razpravljati će Jakov Bobinac, okružni školski nadzovnik u Novoj Gradiski.

Odsječne razprave:

1. Koje knjige i kako da se sastave za naša učiteljska, pa kako da se što prije do njih dodje. Razprava zadarskoga učiteljskoga odbora.

2. Statut o uredjenju centralnoga odbora.

Centr. odbor obćih hrv. učit. skupština.

Iz zatiškega okraja. Učiteljski zbor imeli so učitelji litijskega okraja 17. julija v Šmartnem pri Litiji. Nazočni bili so razun enega vsi. C. k. okraj. nadzornik g. Eppich je pričel s kratkim nagovorom, poziravljaje učitelje, zborovanje ob $\frac{1}{2}$ 10. uri. Potem se volita zapisnikarja po listkih g. Adamič in g. Ludvik. Gosp. nadzornik imenuje za svojega namestnika g. Vencajza, prebere dnevni red in preide na govor od preskušenj, ki se jih je vdeleževal po posameznih šolah, ter slednjič izreka svojo zadovoljnost. Vendar pa tudi v večini šol nekaj pomanjklivega najde, rekoč: da se zveza čerk tu in tam prav ne izpeljuje. Zato priporoča potem troje: 1. naj dobé otroci dober zapopadek čerk, pojasnovan z nazornim naukom, 2. natanjčno znanje čerk po glasu in znamenju, 3. dobro vterjenje vaj. Napake naj se veliko ne grajajo, ampak gledati je več, da se vse napačno s pridom odpravlja. Kedar pa se začenja na zvezke s tinto pisati, naj se napravijo po klopeh zavitki, v katerih bodo otroci zvezke lahko nepomečkane in snažne shranjevali. Gosp. nadzornik priporoča dalje, naj bi se še več učilo jezikoslovja, kakor dosedaj, učitelji pa kolikor moč naj bi pred mladežjo svoj jezik čisto izgovarjali. V računjenju naj bi se vadile bolj praktične vaje in nauk vselej pojasnoval s kazavnim naukom. Nič prav dobro ni, ako učitelji samo po računskim stroju, samo do deset ali petdeset soštevalo, odštevajo, množe in delé in to predolgo računiti vadijo, ker s tem drugo računstvo zaostaja. — Gosp. Adamič, učitelj v Šmartnem, je pozval nekoliko svojih učencev omenjeni dan v šolo, da so bile res dejanske obravnave in sicer: 1. praktično računenje desetink v zvezi z novo mero in vago, 2. obravnavanje 60. berila v »drug. ber.« (Toplomer), 3. telovadne vaje na prostem. Računenje z novo mero in vago prične g. Adamič in razpravlja z učenci poldrugo uro. Omenil je, da naj se, kakor tudi dr. Močnik v svoji računici priporoča, z desetinskimi števili precej za celimi števili začenja računati. Pokazal je naj prej stavo in vrednost desetink, potem pa razlagal vsa čvetera računstva v lahkih izgledih. Ko je bilo to končano, vpraša g. predsednik, če je še koga volja kaj poskusiti. Gosp. Arko se oglasi, ter on sprašuje in ponavlja še 1 uro. Ob $\frac{3}{4}$ na 1 se po želji učiteljev preneha zbor in se postreže želodcu.

Ob dveh popoldne se nadaljuje zbor. Pervi obravnava g. Ludvik berilo »Toplomer«. Za njim pa g. Plhak 99. berilo »Ptice« in to traja do 4 popoldne. Ob 4. uri podamo se z otroci na presto, na kraj skoraj 25 minut oddaljen. — Telovadbo sta vodila gg. Jurman in Furlani do šestih zvečer. Nazaj prišedšim v šolsko sobo nasvetuje g. predsednik nekaj pripomočkov, katerih naj bi se posluževali pri obravnavanju raznih beril, namreč: »Učenci naj nekatera berila natihoma preberó. Bolj pri lahkih, naj jim učitelj sam že prej zapopadek berila na kratko pove. Razlaganje neznanih besedi naj se ne pozabi. Dobro je, da učitelj učencem večkrat naprej bere. Kedar pa se slovnično obdekuje, naj stavke preminjajo, n. p. iz sedanjega časa v pretekli čas, iz edinega števila v množno število itd. Ako so povesti, naj jih pripovedujejo otroci z lastnimi besedami. Ako pa prepisujejo, naj pa učitelj popravlja napake. Gosp. predsednik nam priporoča slednjič še dve knjigi za te pripomočke: »Sach- und Sprachunterricht v. Hermann« in »Wort- und Satzlehre v. Bachmann«.

Potem volimo za poslanca v deželni učit. zbor g. Adamič-a. V poseben odbor za posvetovanje vprašanj pri učiteljskih zborih pa se izvolijo: Gg. Plhak, Adamič, Vencajs, Jurman. Zbor se neha ob 1/2, na 8 zvečer. Zborovalo se je le nemško, razum obravnava z otroci pri berilnih vajah.

Iz Ljubljane. (*iz seje c. k. dež. šolskega sveta dne 25. junija t. l.*) Gosp. pervodja prebere vladne, rešene vloge; jemlje se na znanje. — Stavi se nasvet za vmestjenje dvoje spraznjenih učiteljskih služeb na c. k. gimnaziji v Rudolfovem za filologijo. — Sporočilo ravnateljstva c. k. gimnazije v Ljubljani, da se napravijo v letu 1874/75, ako bo treba, 4 vstrični razredi, predlaga se slavnemu ministerstvu za uk in bogočastje. — Neki učiteljci na vadnici se dovoli odpust, in odobruje se, kar je ravnateljstvo zastran nadomeščenja zaukazalo. — Prebere se ukaz slav. minist. za uk in bogočastje dne 9. junija št. 7008, v katerem se v Ljubljani vstanovi služba telovadnega učitelja z enako plačo, kakor učitelja na vadnici; ta bode imel nalog, učiti telovajo na moškem in ženskem izobraževališču, na obojih srednjih šolah, po 24 ur na teden. — Služba se bode razpisala, in ravnateljstvu učiteljišče se ukazuje, da naj se dogovori z ravnateljstvom oboje srednje šole, katere ure bo jemal ta učitelj, in izid posvetovanja naj se predlaga dež. šol. svetu. Vsled sporočila c. k. šolskega nadzornika ljudskih šolah v postojnskem šolskem okraju razpošilja se več ukazov c. k. okraj. šol. svetu v Postojni. — Krajni šolski svet v Senožečah je že večkrat prosil, da bi smel neko obligacijo iz krajnega šolskega zaloga porabiti za zidanje nove šole in za poravnanje nekega dolga, kolikor še ni pobotanega, ker je to tudi okrajni šolski svet v Postonji večkrat predlagal, dovoluje se to v načelu, a poprej še vendar ukazuje, da se stvar še enkrat pregleda. — Zavrtača se pritožba krajne soseske v Smartnem v Tuhinu; za šolske potrebe tam se je namreč zadnje četertletje 1873. in 1874. l. vzelo v poštev 200 gl., in 18 gl. za šolska derva po dražbi, soseska pa se pritožuje zoper način razdelovanja, kakor ga je ukrenil c. k. okraj. šolski svet v Kamniku, a način razdelovanje je že postavno veljaven in soseske so se zarad tega že poprej med sabo pobotale. — C. k. okraj. šols. svetu v Postonji se odgovarja na več vprašanj a) ker je učiteljema v Razdertem in v Nadanjem selu Leopold Philipp-ova vstanova za l. 1872, 1873 in 1874 odkazana in namenjena, ni ga zadržka, da bi denar za l. 1874 ne potegnili. b) Nagrada 85 gl., katero je dobival katehet v ljudski šoli v Senožečah iz krajne šolske zaloge, se ne more pozneje jemati v troškini prevdarek, niti ne splacati. c) Troškini prevdarek za ljudsko šolo v Gočah se popravi s tem, da se pozneje vračuni še pokojnina 50 gl. 40 kr. za učit. vdovo Terezijo Lenarčič.

— C. k. okrajni šolski svet v Postonji prosi 400 gl. posojila do konca tega leta iz normalne šolske zaloge za šolo v Vrabčah, prošnja se odda kranjskemu deželnemu odboru. — Prošnja nekega učitelja za stalno vmestjenje se zavrča na službeni razpis. — Prošnja pomnoženega krajnega šolskega sveta v Begunjah se odbija, kar se tiče zvišanja šolskega denarja po popravljenem, rektificiranem, šolskem prevdarku, kar pa se tiče zvišanja učiteljske plače na leto za 199 gl. 5 kr. se to izloči iz šolskega proračuna za Begunje, in tako se, oziraje na skazani višji davek šolske občine, prevdarek (proračun) poterdí. — Vprašanje, katera šolska patronstva so obstala po dež. post. 29. aprila l. 1873, št. 21., dež. zak. §. 33. kot izvirajoča iz drugih imen, se rešuje tako, da so šolska patronstva vtemeljena ali v vstanovih, pogodbah ali v postavi, in da oziraje se na §. 33. dež. post. 29. aprila št. 21. neha šolsko patronstvo vtemeljeno v §. 371. politične šolske postave z vsemi pravicami in dolžnostmi od časa, ko je postava postala veljavna. — Na vprašanje, ali odpade šolski denar za čas, ko zavoljo kóz ni bilo šole, odgovarja se s tem, da je mimogredoče prenehanje šolskega nanka tem manj sposobno za oproščenje šolnine, ker se morajo zamude nadomestovati ali, da se učni čas raztegne, ali šolsko leto podaljša. — Vprašanje, ali morejo učitelji mertvogledi biti, reši se nikavno, ker to se ne sklada s poklicom učiteljevim in so tudi zoper to še drugi zdravstveni pomisliki. — Krajni šolski svet v Kočevji prosi, da se mu poverne nagrada, katero je posejevalej dal dvema učiteljema; sklep, da normalni šolski zalog to prevzame. — O poročilu c. k. okrajnega šl. sveta v Rudolfovem zastran splečevanja stanovnine učitelju v Šent-Mihelu se sklenu, da se mu plača stanovnine po 80 gl. na leto iz šent-mihelskega krajnega šolskega zavoda, ker stanovanje ni za nikako rabo, dalje se mu naroča, da naj v dogovoru s srenjo in z okrajnim šolskim svetom za terdno zve in določi, kdo ima posestne pravice do mežnarija, do verta in prostora za stavbo nove šole, in da naj učitelja varuje v stanovanji, dekler v tem ni pobotanja, oziroma razzodbe. — Podučitelju v Kočevji se prisodi 36 gl. 75 kr. iz kočevske krajne šolske blagajnice, poprej je dobival podučitelj to doklado iz normalne šolske zaloge.

— (*Is seje deželnega odbora 19. in 26. junija.*) Za obertnijsko šolo v Ljubljani je deželni odbor za leto 1874 odločil 400 gold. podpore iz Kranjske deželne cesar Franc-Jozefove ustanove za učne pripomočke obertnijskih šol na Kranjskem in sicer 200 gold. za nakup učnih pripomočkov za ubožne učence te šole, 200 gold. pa za nakup učnih pripomočkov, ki jih realka še nima, ki so pa za obertnijsko šolo potrebni. — Predlogu deželnega šolskega sveta se je priterdilo, da za novo šolsko hišo v Komendi iz normalnega šolskega zaklada dá 600 gold. podpore. — Načert postave za prihodnji deželni zbor o uravnavi doneskov iz zapuščin za normalni šolski zaklad je bil sprejet.

— (*Kako je s plačami učiteljev ljudskih šol?*) Na predplačilih za učiteljske plače iz Kranjskega deželnega zaklada se je do sedaj zahtevalo in izplačalo 64.616 gold. 67 kr. in sicer za sledeče šolske okraje: od 1. oktobra 1873: za Postojno 7613 gold., za Kočevje 8143 gold. 50 kr., za Kamnik 5934 gold. 25 kr.; — od 1. novembra 1873: za Kersko 6434 gold., za Kranj 6637 gold. 71 kr., za Ljubljansko okolico 7255 gold., Litijo 3627 gl., za Logatec-Planino 4708 gold., za Radoljico 5103 gold., za Novo mesto 4978 gold., za Črnomelj 4183 gold. 18 kr. — Deželnemu odboru je lanskega leta le za Postojnski okraj došla prošnja za 500 gold. zaloge za učiteljske plače, in meseca februarja t. l. prošnja za 371 gold. zaloge za okraj Berdo; za vse druge okraje je pa de-

želni odbor dobil prve prošnje za izplačevanje učiteljskih plač pozneje, in sicer: meseca marca za Kranj, Kamnik, Črnomelj; meseca aprila za Postojno, Kočevje, Ljubljansko okolico, Logatec-Planino, Radoljico, Novomesto; meseca maja za Kerško in Litijo. — Do sedaj so se iz deželnega zaklada naukazale učiteljske plače do konca meseca julija 1. 1874, le za šolski okraj Postojnski že do konca avgusta, za šolski okraj Kerški in za davkarska okraja Idrijo in Terzič do meseca junija, za davkarska okraja Kranjsko goro in Zatičino pa do konca maja 1874. — Iz prvega so se učiteljske plače naukazovale neposredno pri dotičnih c. k. davkarijah deželni izplačevalnici. — Likvidacija, naukaznica in oddaja gotovega denarja se je po okoliščinah v 12 do 20 dneh zveršila, poskerbelo pa se je, da se vsa ta opravila po mogočnosti še v krajšem času doženó. — Poleg navedenega naj se sodi, je li resnična govorica, da je obotavljanje deželnega odbora ali celó pomanjkanje denarja v deželni blagajnici tega krivo, ako učitelji niso o pravem času dobivali svojih plač.

— Šesti splošni zbor avstrijskih učiteljev bode letos na Dunaji od 15. — 20. avgusta.

— 25. junija je bil okrajni zbor ljudskih učiteljev v Kamniku. V deželno učiteljsko konferencijo sta bila voljena g. g. J. Adlešič in A. Ribnikar.

— 9. julija je bil v Loku okrajni zbor lj. učiteljev kranjskega šolsk. okraja. Na dnevnem redu je bilo: 1. Telovaja. 2. Lepopisje. 3. Obravnava berilnih vaj. V deželno učit. konferencijo se volijo g. g. Kunišič iz Šenčurja, Knific iz Terziča in Škerbincez iz Predvora.

— 9. julija so zborovali učitelji novomeškega šl. okraja. Na dnevnem redu je bilo: 1. Volitev dveh zapisnikarjev. 2. Opazke okraj. šl. nadzornika. 3. Volitev dveh odbornikov v deželno konferencijo. 4. Šolsko obiskovanje. 5. Volitev stalnega odbora za pripravljanje tvarine prihodnji konferenciji. 6. Nova mera in vaga. 7. Predlogi posameznih udov. — V zapisnikarja in odbornika v dež. konf. se volita g. g. A. Jerše iz Šent-Mihela in Jakob Koželj iz Čermošnic. V stalni odbor stopijo g. g. O. Sigmund Jeraj, Jože Franke in Alojzij Jerše. O novi meri so govorili učitelji: O. Jeraj, Koželj in Jerše. Pervomestnik bukvarnice je poročal o nji, in se zahvaljeval p. i. dobrotnikom g. g. K. Legatu, pl. Langerju, K. Rudežu, sl. ljubljanski hranilnici in kazini v Rudolfovem. Ob 2. popoldan se sklene zborovanje.

— 22. julija je bilo zborovanje učiteljev ljubljanske okolice. V deželno konferencijo se volita g. g. Fr. Govekar iz Iga in J. Borštnik iz Smarije. Učiteljska bukvarnica za ljubljansko okolico bode v Šent-Vidu nad Ljubljano; učitelj g. Kerbec je bil voljen za pervomestnika pri knjiž. odboru.

— 23. julija je bilo izvanredno zborovanje učiteljev mesta ljubljanskega. Kakor smo v 11. listu »Uč. Tov.« dne 1. junija poročali, je bil voljen odsek 5 udov, ki ima se posvetovati o sedanjih šolskih knjigah (nemsko slovenskih) in poročati o njih učiteljskemu zboru. Gsp. profesor Linhart je v imenu odbora poročal in nasvetoval, da naj se 1. in 2. slovnica obderži, a pri prvi naj se nekaj pravil izpusti, drugi naj se pa nekaj dodene, v tretji slovnici naj se pravila v nemški prevodijo; berilnim nemškimi vajam v 1. in 2. slovnici naj se pristavi še nemški napisi, ravno tako naj se pravila v 1. in 2. slovnici tudi po nemski pridenejo. Po kratki razpravi se predlog sprejme in gsp. Linhart opomni, da bode sedaj, ko je ministerstvo izdalo učne načerte za 4 razredne ljudske šole, treba tudi slovnice nekoliko, vendar ne bistveno predelati, tedaj nasvetuje, naj bi se iz tega ozira odboru izdelan predlog nazaj vernil; učiteljski konferenciji se dalje ne bode poročevalo, ker se v načelu za prenaradbo v tem zmislu izreka,

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Učiteljske službe na ljud. šolah v Podragi, na Planini (vipavski), v Vremu, v Ternu, v Postenji, v Colu in na Razdertem z letno plačo 400 gl. se razpisujejo. Prošnje do konca avgusta pri c. k. okrajnem šl. svetu v Postonji.

Na c. k. rudarski šoli v Idriji se razpisujejo za 1. okt. 1874. l. naslednje učiteljske službe; služba drugega in tretjega učitelja z letno plačo 500 gl. in delavnostno doklado 100 gl.; služba četrtega in petega učitelja z letno plačo 450 gl. in del. doklado 90 gl.; služba prve učiteljice z letno plačo 500 gl., del. doklado 100 gl.; služba druge učiteljice z letno plačo 450 gl. in del. doklado 90 gl.; služba tretje učiteljice z letno plačo 400 gl. in del. doklado 80 gl. — S tem službami je razun letne plače in delavnostnih doklad, katere pa se vendar pokojnini ne prištevajo, 6 petletnih doklad, ki se vstevajo pokojnini, po 40 gl., ter učiteljem in učiteljicem od dne njihovega stalnega vmeštenja; učitelji in učiteljice so v X. službenem redu državnih uradnikov, vendar to ne daje pravice do drugih, kakor do imenovanih vžitkov. Drugi učitelj bo začasni vodja, dokler se šola popolnoma ne vredí, in bode imel del. doklade 150 gl., katera se pokojnini ne prištevata in pristoje stanovanje. Prosilci, oziroma učitelji in učiteljice, naj vložijo svoje prošnje pōtem predpostavljenih šolskih oblastij v štirih tednih pri rudarskem ravnateljstvu; v svojih prošnjah naj dokažejo svojo učiteljsko sposobnost i. dr., prosilci za drugo službo, zmožnost za vodstvo šole, učiteljice pa, da znajo podučevati v rōčnih ženskih delih.

V Kranji na 4razredni ljudski šoli služba učitelja z letno plačo 500 gl. in v Selcah nad Loko z letno plačo 400 gl. in s prostim stanovanjem. Prošnje do 24. avgusta pri krajnem šolsk. svetu v Kranji in v Selcah.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji.

V Semicu na 2razredni lj. šoli služba nadučitelja z letno plačo 500 gl. z dovoljenjem sl. c. k. dež. šl. sveta v povišanje na 600 gl. in prostim stanovanjem. Prošnje do 15. avgusta pri krajnem šolskem svetu v Semicu.

C. k. okrajni šolski svet v Černomlji.

Na Goriškem. V šolskem okraju goriške okolice razpisujejo se s tem: a) Učiteljska služba v šolski občini II. verste v Ajdovščini; b) učiteljske službe v šolskih občinah III. verste v Biljah, Čepovanu, Gergarju, Lokavcu, Št. Petru, Št. Martinu, Žabljah, Birjah, Cerovem, Oseku, Vipoljšah, Betah in Pevmi; c) učiteljske službe IV. verste na Vogerskem, v Kojani in v Gabrijah; d) službe učiteljic v šolskih občinah III. verste v Kamnjah, Mirni in Solkanu; e) služba podučitelja v šolski občini II. vrste v Černičah. — Dohodki teh služeb so določeni v §§. 22. 30. 33. 36. in 39. deželne šolske postave 10. marcaja 1870.

V pomanjkanju sposobnih ponudnic pod e) razpisanih služeb, namestili se bodo tudi podučitelji z letno plačo 300 gl. Učiteljica ali podučitelj v Kamnjah dobival-a bode še doklado 50 gl. iz občinskih blagajnic, kateremu je določena tudi soba za stanovanje v šolski hiši. Prosilci naj vložijo svoje prošnje previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in doseданjega službovanja najdalje do 15. avgusta t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju, naj vložijo prošnje po njim predpostavljenih šolskih oblastih.

C. k. okrajni šolski svet goriške okolice v Gorici dne 8. junija 1874.

Premembe v učiteljskem stanu.

Gsp. Karol Demšar, nadučitelj v Senožečah, je okrajni šolski nadzornik za Postonjo. Gsp. Luka Knific je vodja 4razredne ljudske šole v Terziču.